COSTURILE SOCIO-ECONOMICE ALE ACCIDENTELOR DE MUNCĂ ȘI BOLILOR PROFESIONALE

Mircea SĂRĂCUȚ*[1]*, autor ing., doctorand,
Universitatea din Petroșani

Costurile accidentelor de muncă sunt suportate în cele din urmă de societate în ansamblu însă efectele devastatoare asupra lucrătorilor și familiilor acestora nu pot fi calculate pe deplin. Costurile totale ale unui accident sau al unei boli profesionale sunt adesea subestimate deoarece anumite costuri sunt externe întreprinderii și deoarece unele costuri interne pot fi dificil de cuantificat sau recunoscut; cum ar fi, timpul compensat, producția pierdută, capacitatea de muncă redusă și reducerea participării forței de muncă. S-a estimat că costurile indirecte ale accidentelor sau bolilor profesionale pot fi de patru până la zece ori mai mari decât costurile directe. Un mediu sigur și sănătos la locul de muncă este de dorit nu numai din perspectiva lucrătorilor, ci și sub aspectul contribuției semnificative pe care o are productivitatea muncii la stimularea creșterii economice. SSM îmbunătățește competitivitatea și productivitatea întreprinderilor prin reducerea costurilor generate de accidentele de muncă și de problemele de sănătate asociate muncii, precum și prin stimularea motivației lucrătorilor. Pe lângă costurile directe (asigurate) și indirecte (neasigurate) asociate cu accidentele la locul de muncă există și alte costuri dificil sau imposibil de măsurat care pot avea un impact negativ major. Vorbim despre costurile necunoscute sau incognoscibile ale accidentelor la locul de muncă: moralul și reputația.

Cuvinte cheie: *Securitate și sănătate în muncă, costuri socio-economice ale accidentelor de muncă, costuri directe, costuri indirecte, costuri intangibile*

The costs of accidents at work are ultimately supported by society as a whole but the devastating effects on workers and their families cannot be fully calculated. The total costs of an accident or occupational disease are often underestimated because certain costs are external to the company and some internal costs can be difficult to quantify or recognize; such as compensated time, lost production, reduced work capacity and reduced labor force participation. It has been estimated that the indirect costs of occupational accidents or illnesses can be four to ten times higher than the direct costs. A safe and healthy workplace is desirable not only from the perspective of workers, but also in terms of the significant contribution that labor productivity has to stimulating economic growth. OSH improves the competitiveness and productivity of enterprises by reducing the costs of work-related accidents and work-related health problems, as well as by stimulating workers' motivation. In addition to the direct (insured) and indirect (uninsured) costs associated with accidents at work, there are other costs that are difficult or impossible to measure that can have a major negative impact. We are talking about the unknowable or unrecognizable costs of accidents at work: morale and reputation.

Keywords: *Occupational health and safety, socio-economic costs of accidents at work, direct costs, indirect costs, intangible costs*

JEL: *I1, J24*

Munca poate avea efecte atât pozitive cât și negative asupra sănătății și a calității vieții lucrătorilor. Accidentele și bolile profesionale provoacă suferințe umane nemăsurate victimelor și familiilor acestora, au un impact negativ asupra eficienței și productivității întreprinderilor și implică pierderi economice majore pentru societate în ansamblu. Incidența accidentelor de muncâ și a bolilor profesionale are, de asemenea, un impact semnificativ asupra sustenabilității sistemelor de securitate socială, deoarece costul pentru pensiile de invaliditate sau pensiile plătite de sistemele de asigurări de sănătate angajaților este suportat în cele din urmă de societate în ansamblu[2].

Potrivit estimărilor OIM, în fiecare an peste 2,3 milioane de femei și bărbați mor din cauza unei leziuni sau a unei boli legate de muncă[3]. Peste 350.000 dintre aceste decese se datorează accidentelor mortale și aproape 2 milioane de decese se datorează bolilor profesionale. În plus, peste 313 de milioane de lucrători sunt implicați în accidente de muncă neletale care cauzează răni grave și absențe de la locul de

[1] © ***Mircea SĂRĂCUȚ, mircea.saracut@yahoo.com***

[2] https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---ilo-rome/documents/genericdocument/wcms_415608.pdf

[3] https://ilostat.ilo.org/topics/safety-and-health-at-work/

muncă și se estimează că sunt în fiecare an 160 de milioane de noi cazuri de boli profesionale[1].

Efectele devastatoare asupra lucrătorilor și familiilor acestora nu pot fi calculate pe deplin; cu toate acestea, de departe cel mai important cost pentru lucrători este pierderea calității vieții sau chiar moartea prematură. Durerea și suferința sunt recunoscute cu ușurință ca fiind costuri incalculabile, dar sănătatea mintală a unui lucrător poate fi, de asemenea, grav afectată după un accident. Încrederea în sine pe care un lucrător o poate pierde îi poate afecta permanent capacitatea de a lucra eficient. Depresia după un accident este frecventă, în special acolo unde există efecte îndelungate asupra sănătății. În unele cazuri, tulburarea de stres posttraumatică (termenul pentru o reacție emoțională severă și continuă la traume) poate fi suferită de un lucrător rănit dar și de către colegii care au asistat la accident. Lucrătorii care suferă de dizabilități pe termen lung pot pierde, de asemenea, competențe importante și pot avea dificultăți de a rămâne activi în domeniul de muncă pentru care au fost instruiți. Un număr mare de lucrători șomeri au o afectare a capacității de muncă care nu este suficient de gravă pentru a-i face eligibili pentru pensie de invaliditate, dar care, totuși, le compromite serios șansa de angajare ulterioară.

Costurile totale ale unui accident sau boală profesională sunt adesea subestimate deoarece anumite costuri sunt externe întreprinderii și deoarece unele costuri interne pot fi dificil de cuantificat sau recunoscut; cum ar fi, timpul compensat, producția pierdută, capacitatea de muncă redusă și reducerea participării forței de muncă. S-a estimat că costurile indirecte ale accidentelor sau bolilor profesionale pot fi de patru până la zece ori mai mari decât costurile directe[2]. OIM estimează că timpul de muncă pierdut, compensația lucrătorilor, întreruperea producției și cheltuielile medicale costă patru la sută din PIB-ul global[3] (aproximativ 2,8 trilioane de dolari SUA).

În consecință, costul uman și financiar al acestei adversități zilnice a mediului de lucru este vast și evidențiază povara economică a practicilor slabe de SSM. Accidentele de muncă au un impact major asupra forței de muncă, numărul mare de incidente fiind reprezentat in figura 1, cu 7500 morți zilnic datorită condițiilor de muncă improprii, neasănătoase, 6500 decese din boli profesionale și 1000 de decese pe zi din cauza accidentelor de muncă, totalizând 5,7% din totalul deceselor zilnice la nivel global.

Figura 1. **Accidente de muncă produse zilnic, la nivel global**

Sursa: statistica OIM

Existând un accent global pe nevoia de forță de muncă productivă, este necesar să se examineze contribuția pe care o au condițiile bune de muncă și sănătatea și siguranța forței de muncă asupra productivității. Întreprinderile abordează adesea probleme de SSM doar pentru a îndeplini cerințele legale și pentru a-și îndeplini responsabilitatea socială față de lucrătorii lor, dar există o bază de date în creștere care arată că acestea beneficiază și din punct de vedere economic de investițiile în măsuri preventive. Așa cum accidentele și bolile profesionale sunt în mod clar dăunătoare pentru productivitate, opusul este, de asemenea, adevărat: asigurarea unor condiții de muncă sigure și sănătoase duce de fapt la creșterea productivității intreprinderilor. Această productivitate sporită se datorează parțial îmbunătățirii echipamentelor și eficientizării proceselor, dar se datorează și implementării sistemelor de management care implică participarea activă a lucrătorilor. O bună siguranță și sănătate la locul de muncă reprezintă de fapt o investiție bună.

Credința tradițională, conform căreia îmbunătățirea sănătății și securității la locul de muncă este un

[1] https://www.ilo.org/moscow/areas-of-work/occupational-safety-and-health/WCMS_249278/lang--en/index.htm
[2] Statistica Organizației Internaționale a Muncii https://ilostat.ilo.org/topics/safety-and-health-at-work/
[3] Statistica Organizației Internaționale a Muncii https://ilostat.ilo.org/topics/safety-and-health-at-work/

cost suplimentar pentru o întreprindere, este înlocuită treptat cu înțelegerea faptului că sănătatea, siguranța și bunăstarea lucrătorilor sunt părți integrante ale sustenabilității economice și dezvoltării organizaționale a unei întreprinderi. Un număr din ce în ce mai mare de întreprinderi de succes au demonstrat că este posibilă combinarea bunăstării lucrătorilor și a profitabilității întreprinderilor într-un mod echilibrat, corelând sănătatea și siguranța cu problemele manageriale și de dezvoltare prin intermediul sistemelor de management al SSM. În multe țări, întreprinderile au început să acorde o atenție sporită prevenirii, realizând că investiția în SSM aduce beneficii economice și sociale care contribuie la eficiență, productivitate și competitivitate. Pentru întreprinderile mici, chiar și investițiile mici și simple pot avea beneficii majore. Se pare că organizarea muncii și ergonomia pot fi printre cele mai vizibile și mai profitabile intervenții, după cum reiese din lucrările OIM în acest domeniu (https://ilostat.ilo.org/topics/safety-and-health-at-work/).

La nivel național, există o legătură clară între competitivitatea unei economii naționale și nivelul său de investiții în SSM. Investiția în sănătatea și siguranța lucrătorilor este un factor important pentru viabilitatea viitoare, deoarece crește competitivitatea unei țări. În timp ce costurile generale ale accidentelor și bolilor profesionale sunt adesea mult mai mari decât percepția imediată, per a contrario, investițiile în securitatea și sănătatea în muncă (SSM) reduc atât costurile directe, cât și indirecte, în special ducând la scăderea costurilor asigurărilor, îmbunătățind în același timp performanța și productivitatea. Costurile mai mici de securitate socială și asistență medicală înseamnă impozite mai mici, performanțe economice mai bune și beneficii sociale sporite. Prin urmare, SSM trebuie menținută ca un element cheie al dezvoltării și trebuie să îi fie acordată o înaltă prioritate atât la nivel internațional cât și la nivel național și de întreprindere. Potrivit unui studiu al Asociației Internaționale de Securitate Socială privind rentabilitatea investițiilor în prevenire[1], pentru fiecare euro investit anual per angajat, o întreprindere se poate aștepta la o rentabilitate economică potențială de 2,20 euro. SSM este vitală în acest context, nu numai pentru că ajută la reducerea numărului de accidente și boli profesionale care reprezintă un procent mare al costurilor naționale de sănătate, în special în țările în curs de dezvoltare, ci și pentru că contribuie semnificativ la prosperitate și la creșterea economică.

Dezvoltarea socio-economică și bunăstarea unei țări determină valoarea acordată calității vieții și bunăstării oamenilor muncii.

Deși dreptul la o muncă sigură și sănătoasă a fost recunoscut ca un drept fundamental al lucrătorilor, perspectiva economică a securității și sănătății în muncă (SSM) nu este imediat evidentă. OIM are ca scop creșterea gradului de conștientizare a dimensiunilor și consecințelor accidentelor și bolilor legate de muncă, plasând sănătatea și siguranța lucrătorilor între prioritățile agendelor internaționale și sprijinind acțiuni coerente la toate nivelurile. Cu toate acestea, în final, obiectivele SSM ar trebui urmărite pentru beneficiile lor intrinseci pentru sănătate. Dincolo de aspectele economice, avem o obligație morală: costurile umane ale accidentelor și bolilor legate de muncă nu ar trebui tolerate și nu există o scară economică care să poată echilibra moral acest cost.

Estimarea costurilor aferente accidentelor și problemelor de sănătate asociate muncii

În pofida faptului că numeroase țări conștientizează importanța securității și sănătății în muncă (SSM), mulți lucrători încă se confruntă cu condiții de lucru nesănătoase și nesigure (Organizația Internațională a Muncii, 2011[2]). În 2013, la nivelul UE-28 s-au produs aproximativ 3,1 milioane de accidente fără pierderi de vieți omenești, soldate cu minimum patru zile de absență de la locul de muncă, și 3674 de accidente mortale (Eurostat, 2016a)[3]. În același an, o medie de 7,4 % din populația UE-28 suferea de una sau mai multe probleme de sănătate provocate sau agravate de muncă (Agilis, 2015)[4]. În figura 2 este reprezentată grafic incidența accidentelor de muncă la 100.000 de angajați.

[1] https://ww1.issa.int/sites/default/files/documents/publications/2-ROP-FINAL_en-157255.pdf

[2] Organizația Internațională a Muncii. (2011). *Cel de al XIX-lea Congres mondial pentru securitatea și sănătatea în muncă: ILO introductory report: Global trends and challenges on occupational safety and health (Raport introductiv al OIM: Tendințe și provocări globale în domeniul securității și sănătății în muncă): Istanbul, Turcia, 11-15 septembrie 2011*. Geneva: OIM.

[3] Eurostat. (2016a). Statistica accidentelor de muncă. Date extrase de pe pagina http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Accidents at work statistics

[4] Agilis, S. A. (2015). Statistics and informatics. Final statistical report on the quality assessment and statistical analysis of the 2013 ad hoc module. (Raport statistic final privind evaluarea calității și analiza statistică a modulului ad hoc 2013). 2015. Date extrase din: http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1978984/6037334/Evaluation_report_LFS_AHM_2013.7z

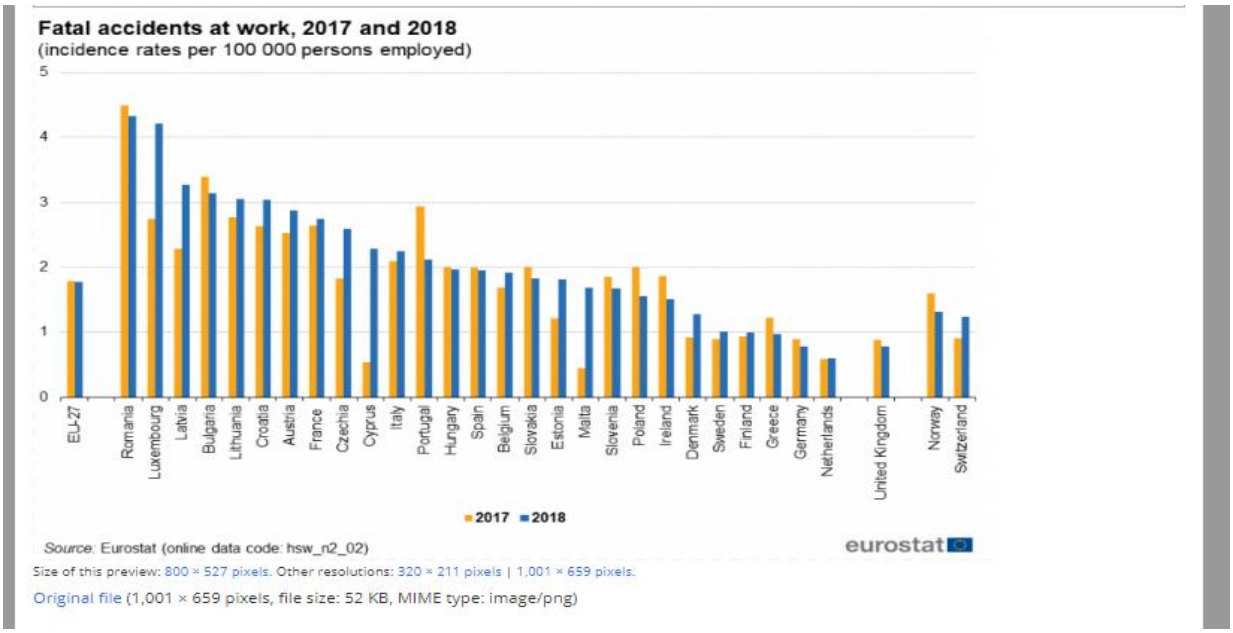

Figura 2. **Accidente de muncă mortale în 2017 și 2018**

Sursa: Eurostat

Un mediu sigur și sănătos la locul de muncă este de dorit nu numai din perspectiva lucrătorilor, ci și sub aspectul contribuției semnificative pe care o are productivitatea muncii la stimularea creșterii economice. SSM îmbunătățește competitivitatea și productivitatea întreprinderilor prin reducerea costurilor generate de accidentele de muncă și de problemele de sănătate asociate muncii, precum și prin stimularea motivației lucrătorilor. În plus, diminuarea numărului accidentelor și al problemelor de sănătate associate muncii reduce din presiunea existentă asupra sistemelor publice și private de protecție socială, de asigurări și de pensii.

Costurile directe sunt doar vârful aisbergului

Costurile directe sau asigurate pentru accidente sunt de obicei considerate acele costuri acoperite de asigurarea de despăgubire a lucrătorilor și alte costuri medicale minore pentru accident. Compania plătește asigurări pentru acoperirea acestor costuri. Costurile medii directe depind de natura vătămării sau bolii, însă când se estimează timpul de lucru total pierdut aceste costuri se dublează.

Costurile indirecte sunt toate costurile suplimentare „neasigurate” asociate cu un accident. Ceea ce este important de realizat este faptul că costurile indirecte sunt de obicei mult mai mari decât costurile directe: de la 2 până la 10 ori mai scumpe. Un alt aspect important este că, spre deosebire de costurile directe, costurile indirecte nu sunt asigurate, ele se plătesc chiar din bugetul companiei angajatoare. Acestea sunt costuri care pot afecta serios bugetul unei companii.

Figura 3. **Componentele costului accidentelor**

Sursa: https://www.noviqu.com/posts/cost-of-accident.html

Exemple de costuri indirecte sau neasigurate, reprezentate grafic în figura 3:

- Timp de producție pierdut.
- Timp productiv pierdut de un angajat rănit.
- Timp productiv pierdut de angajații și supraveghetorii care ajută victima accidentului.
- Curățarea locului și pornirea operațiunilor întrerupte de un accident.
- Timpul alocat angajării sau sau pregătirii unui lucrător pentru a-l înlocui pe lucrătorul rănit până când se va întoarce la muncă.
- Pagube materiale. Timp și cost pentru repararea sau înlocuirea echipamentelor deteriorate, a materialelor sau a altor bunuri.
- Costul reîncadrării parțiale sau totale a salariului angajatului, plus despăgubiri.
- Moral redus în rândul angajaților și, probabil, eficiență mai mică.
- Costul completării documentelor generate de accident.
- Sancțiuni ale organelor de control ale statului.
- Costurile necunoscute ale unui accident, prezentate în comparație cu produsul intern brut în figura 4.

From: Economic burden of work injuries and diseases: a framework and application in five European Union countries

Costs	Cases	Direct costs	Indirect costs	Intangible costs	Total costs	Percent of GDP	Per case costs	Per employed person costs
Finland	131,867	M€484 (8%)	M€4362 (72%)	M€1196 (20%)	M€6042	2.9%	€45,816	€2479
Germany	2,262,031	M€10,914 (10%)	M€70,658 (66%)	M€25,557 (24%)	M€107,129	3.5%	€47,360	€2664
The Netherlands	323,544	M€2137 (9%)	M€16,468 (69%)	M€5147 (22%)	M€23,751	3.5%	€73,410	€2855
Italy	1,907,504	M€8491 (8%)	M€58,961 (56%)	M€37,392 (36%)	M€104,844	6.3%	€54,964	€4667
Poland	1,156,394	M€1882 (4%)	M€19,588 (45%)	M€22,311 (51%)	M€43,781	10.2%	€37,860	€2722

[a]all monetary values are in 2015 Euros

Figura 4. **Povara economică a accidentelor de muncă și a bolilor profesionale**
Sursa: Economic burden of work injuries and diseases: a framework and application in five European Union countries, BMC Public Health volume 21, Article number: 49 (2021)

Concluzii

Pe lângă costurile directe (asigurate) și indirecte (neasigurate) asociate cu accidentele la locul de muncă există și alte costuri dificil sau imposibil de măsurat care pot avea un impact negativ major. Vorbim despre costurile necunoscute sau incognoscibile ale accidentelor la locul de muncă: moralul și reputația.

Considerăm că atunci când are loc un accident grav sau un deces la locul de muncă, un mesaj negativ foarte puternic poate fi trimis angajaților: „conducerii nu îi pasă". Mesajul, deși subtil, are un impact deosebit de nociv. În multe cazuri moralul angajaților suferă, iar acest lucru impactează negativ cantitatea și calitatea muncii pe care o prestează. Rezultatele angajaților scad de obicei după un accident grav și întotdeauna după un deces.

Un alt factor care ar putea afecta succesul pe termen lung al companiei este cel al reputației. Ce părere au angajații și membrii comunității locale despre o companie care nu își păstrează locul de muncă sigur și sănătos? Ce mesaj despre companie transmite familia victimei accidentului rudelor, prietenilor și vecinilor lor? O companie cu un istoric de accidente semnificativ scăzut va menține probabil un avantaj competitiv atunci când angajează cei mai calificați oameni. Reputația unei companii este o reflectare a imaginii sale publice și trebuie considerată ca un factor important care influențează succesul acesteia.

Bibliografie:

1. D. Leipziger (2001), SA8000: The definitive guide to the new social standard, Financial Times Prentice Hall.
2. Agenția Europeană pentru Securitate și sănătate în muncă EU OSHA (European Agency for Safety and Health at Work). An international comparison of the cost of work-related accidents and illnesses. 2017. https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/international_comparison-of_costs_work_related_accidents.pdf.
3. Eurostat. http://ec.europa.eu/eurostat/web/health/health-safety-work/data/database
4. Good practice guide on safety and health coordination in the construction sector http://www.inspectmun.ro/site/Legislatie/ghiduri/Ghid%20coordonare%20santiere1.pdf

5. Preocupări pentru implementarea strategiei UE privind sănătatea și securitatea la locul de muncă în industria de construcții din România. Studiu de caz. Autor ing. Sărăcuț Mircea. Conferinta Internațională PERFORMANȚE ÎNTR-O ECONOMIE COMPETITIVĂ (ediția a VIII) International Institute of Management IMI-NOVA
6. Agilis, S. A. (2015). Statistics and informatics. Final statistical report on the quality assessment and statistical analysis of the 2013 ad hoc module. (Raport statistic final privind evaluarea calității și analiza statistică a modulului ad hoc 2013). 2015. Date extrase din:
7. http://ec.europa.eu/eurostat/documents/1978984/6037334/Evaluation_report_LFS_AHM_2013.7z
8. Takala J, Hämäläinen P, Saarela L, et al. Global estimates of the burden of injury and illness at work in 2012. J Occup Environ Hyg. 2014;11:326–37.
9. HSE (Health and Safety Executive). Costs to Britain of workplace fatalities and self-reported injuries and ill health, 2014/2015. 2017. http://www.hse.gov.uk/research/rrhtm/rr897.htm.
10. Dorman P. Estimating the economic costs of occupational injuries and illnesses in developing countries: essential information for decision-makers. Geneva: International Labour Organization; 2012.
11. Weerd MD, Tierney R, Duuren-Stuurman BV, Bertranou E. Estimating the cost of accidents and ill-health at work: a review of methodologies. In: European Agendy for Safety and Health at Work; 2014. https://osha.europa.eu/sites/default/files/publications/documents/en/publications/reports/estimating-the-costs-of-accidents-and-ill-health-at-work/estimating-the-costs-of-accidents-and-ill-health-at-work.pdf.
12. Tompa S, Mustard C, Liao A. Issue Briefing: Measuring the adequacy of workers' compensation benefits in Ontario: An update: Institute for Work & Health; 2016. https://www.iwh.on.ca/sites/iwh/files/iwh/reports/iwh_issue_briefing_benefits_adequacy_2016.pdf